

УДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ ЗДІЙСНЕННЯ СУДОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

Анотація. Узагальнено та систематизовано положення і норми процесуального законодавства щодо судово-економічної експертизи, що дозволить експерту-економісту скоротити час на її проведення та підвищити якість дослідження та ефективність результатів.

Аннотация. Обобщены и систематизированы положения и нормы процессуального законодательства о судебно-экономической экспертизе, что позволит эксперту-экономисту сократить время на ее проведение и повысить качество исследования и эффективность его результатов.

Annotation. Provisions and procedural rules of law concerning judicial and economic expertise are summarized and systematized which will enable economic experts to reduce the time for its performance and improve the quality and effectiveness of research results.

Ключові слова: судово-економічна експертиза, судово-експертна діяльність, експерт-економіст, кримінальні справи, цивільні справи, господарські спори.

Процес судово-економічної експертизи є процесуальною дією, тому на його якість впливає досконала нормативно-правова база. Законодавство України не містить нормативного акта, який регулює діяльність судових експертів-економістів, але ці норми розкриваються у різних нормативно-правових документах. Відсутність такого документа впливає на час виконання експертом роботи та на якість дослідження. Тому актуальним є загальний розгляд норм регулювання судово-економічної експертизи та узагальнення їх для підвищення якості роботи експерта.

Проблематика судово-економічної експертизи відображена у наукових працях таких вітчизняних вчених, як: Мумінової-Савінової Г. Г., Понікарова В. Д., Білухи М. Т., Духновської Л. М. та ін. [1 – 4]. Вони розглядають загальнотеоретичні і методологічні основи застосування судово-економічної експертизи, методику й організацію проведення економічної експертизи.

Метою дослідження є вдосконалення нормативного регулювання процесу судово-економічної експертизи шляхом узагальнення та систематизації її положень у законодавстві. Об'єктом дослідження є нормативно-правова база судово-економічної експертизи. Предметом дослідження є вдосконалення нормативно-правової бази здійснення судово-економічної експертизи.

Більшість порушень економічного законодавства знаходить своє відображення в бухгалтерському обліку. Суддя та слідчий не володіють спеціальними знаннями в галузі бухгалтерського обліку, тому є необхідним використання спеціальних наукових і практичних знань експерта-економіста.

Експерт-економіст є процесуальною особою, тобто має певний процесуальний статус, який визначає його права та обов'язки. Тому у ході здійснення діяльності йому необхідно керуватися, насамперед, нормативно-правовими актами, що регулюють порядок проведення судово-експертної діяльності.

Основним нормативно-правовим актом, який регулює судово-експертну діяльність є Закон України "Про судову експертизу" [5]. Він визначає правові, організаційні та фінансові основи судово-експертної діяльності з метою забезпечення правосуддя України незалежною, кваліфікованою й об'єктивною експертизою. Положення даного документа поширюються на всі існуючі в Україні види судових експертиз, у тому числі й на судово-економічну. Даний закон розкриває загальні положення судово-експертної діяльності, визначає права, обов'язки та відповідальність судових експертів, порядок їх атестації, питання оплати праці та соціального захисту судових експертів, а також питання міжнародного співробітництва у галузі судової експертизи.

Детальний розгляд даного закону дозволяє узагальнити наведену в ньому інформацію та конкретизувати вказані положення.

У загальних положеннях розкривається поняття судової експертизи та принципи судово-експертної діяльності. Тут визначено гарантії незалежності судового експерта та правильності його висновку, забезпечення умов праці судового експерта за місцем знаходження об'єктів дослідження та розкривається питання організації судово-експертної діяльності.

У розділі "Судовий експерт" визначено коло осіб, які можуть бути судовими експертами та осіб, які не можуть бути судовими експертами, а також їх права, обов'язки та відповідальність.

У розділі "Фінансове та організаційне забезпечення діяльності судово-експертної діяльності" розкривається питання фінансування діяльності судових експертів, порядок їх атестації. Також тут розкривається поняття експертно-кваліфікаційної комісії, питання оплати праці та соціального захисту експертів.

У розділі "Міжнародне співробітництво в галузі судової експертизи" деталізується питання проведення судової експертизи за дорученням відповідного органу чи особи іншої держави та залучення фахівців з інших держав для спільного проведення судових експертиз.

Правовою основою проведення судово-економічної експертизи за кримінальними, цивільними справами чи

господарськими справами є процесуальне законодавство. Узагальнення норм процесуального законодавства, що регулюють проведення судово-економічної експертизи наведено на рисунку.

З рисунка видно, що кримінальні справи регулюються Кримінальним процесуальним кодексом, який визначає порядок порушення, розслідування, розгляду та вирішення кримінальних справ і залучення до цього процесу експерта-економіста за необхідності його спеціальних знань.

Для врегулювання цивільних спорів, які виникають із приводу майнових і особистих немайнових відносин, основою яких є рівність сторін-учасниць, призначений Цивільний процесуальний кодекс України.

Господарський процесуальний кодекс України призначений для регулювання процесів вирішення спорів, які виникають між суб'єктами господарювання у процесі здійснення підприємницької діяльності. Ці суперечки можуть бути пов'язані з невиконанням договірних зобов'язань господарюючими суб'єктами, неповнотою розрахунків юридичних осіб з бюджетом, фондами соціального та пенсійного страхування тощо.

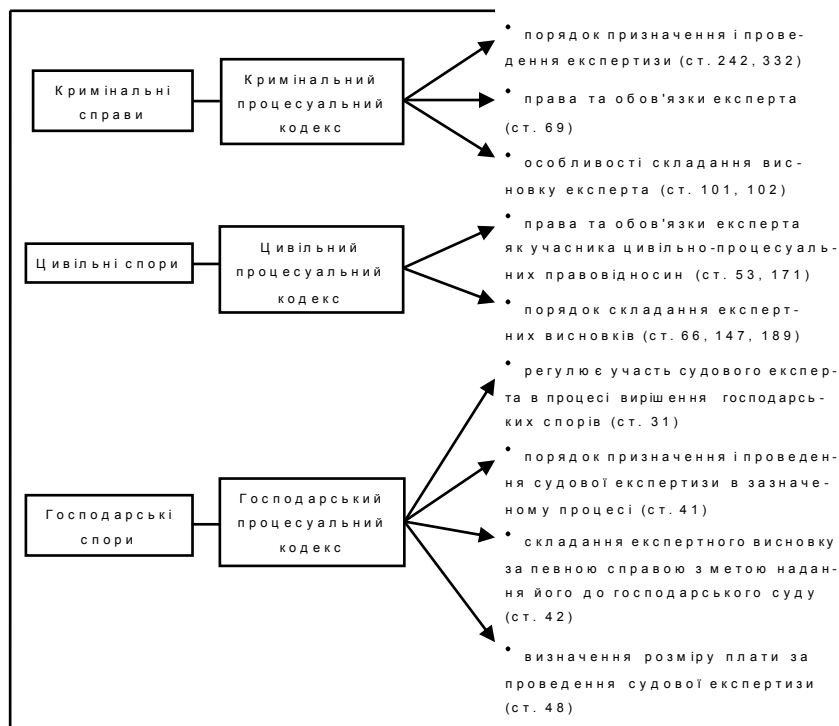

Рис. Регулювання судово-економічної експертизи за процесуальним законодавством (узагальнено автором на основі [2 – 4])

Особливе значення розглянутих кодексів полягає в тому, що саме вони передбачають умови, за дотримання яких забезпечується доказове значення висновку судового експерта за справою, що розслідується або розглядається в суді.

Проведення аналізу нормативно-правового регулювання судово-економічної експертизи дозволило зробити висновок, що узагальнення та систематизація всіх її норм і положень дають змогу значно скоротити затрати часу на дослідження та покращити його якість. Це сприятиме значному скороченню терміну слідства та суттєво підвищить ефективність організації боротьби з економічною злочинністю.

Наук. керівн. Воїнова Т. С.

Література: 1. Мумінова-Савіна Г. Г. Судово-бухгалтерська експертиза : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / Г. Г. Мумінова-Савіна. – К. : КНЕУ, 2004. – 268 с. 2. Понікаров В. Д. Судово-економічна експертиза : навч. посіб. / В. Д. Понікаров. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2008. – 232 с. 3. Білуха М. Т. Судово-бухгалтерська експертиза : підручник / М. Т. Білуха. – К. : Воля. – 2004. – 656 с. 4. Духновська Л. М. Судово-бухгалтерська експертиза [Текст] : [навч. посіб.] / Л. М. Духновська ; Нац. ун-т харч. технологій. – К. : ДІП ІА Й, 2011. – 177 с. 5. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. 6. Господарський процесуальний кодекс України 06.11.1991 р. № 1798-XII (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. 7. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>. 8. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004. № 1618-IV (зі змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.